

En kommentar till "Är språklagen odemokratisk och därmed Språkförsvaret odemokratiskt?"

Per-Åke Lindbloms svar på en ja- eller nej-fråga om Språkförsvaret anser att Sverige i dag har en demokratisk majoritetsspråkpolitik är osakligt och okunnigt. Hans argumentation är oärlig, undvikande och ogenomtänkt. Om Per-Åke Lindblom, ordförande i Språkförsvaret, är obegåvad eller bara vill framstå som det saknar egentligen betydelse, men som medlem har jag ändå svårt att låta bli att undra. Per-Åke Lindbloms inställning till språkdemokrati, hans hyllning och försvar av odemokratiska principer, är hur som helst ovärdig en ideell och politiskt oberoende förening, som ska försvara det svenska språket och dessutom förorda mångspråkighet och mellannordisk språkförståelse. Per-Åke Lindbloms långa, men i sak tämligen innehållslösa, svar får nämligen honom att framstå som en maktfullkomlig, verklighetsfrånvärd och babblande idiot.

Som svar på en ja- eller nej-fråga om Språkförsvaret anser att Sverige har en demokratisk majoritetsspråkpolitik skriver Per-Åke Lindblom, Språkförsvarets ordförande, att jag "ingenting har förstått av Språkförsvarets plattform, inriktning och närverkets sätt att arbeta" och att Språkförsvaret "försvarar svenskan, särskilt gentemot engelskans expansion, förordar mångspråkighet och mellannordisk språkförståelse". Detta då jag underkänt det svar Språkförsvarets styrelse lämnade den 23 februari 2014 ("Svar till Johan Svensson", mejl från sprakforsvaret@yahoo.com, 2014-02-23):

Styrelsen anser att din fråga är märkligt formulerad. Språkpolitiken i Sverige är väl varken mer eller mindre demokratisk än någon annan politik i landet.

Per-Åke Lindblom och Språkförsvaret menar nämligen att all politik som bedrivs i Sverige är lika demokratisk. Därmed underkänner de också betydelsen av det internationellt erkända index, som mäter graden av demokrati i många av världens länder och regeringens egen demokratipolitik. Per-Åke Lindblom påstår vidare att "Språkförsvaret som organisation aldrig tar ställning till icke-språkliga frågor [...], inte ens övergripande demokratifrågor". Fast frågan om det officiella svenska språket ska beskrivas av en statlig myndighet eller den fristående kulturinstitutionen Svenska Akademien är ju inte bara en demokratifråga, utan också just en sådan språklig fråga som Språkförsvaret säger sig kunna ta ställning till.

Den fråga Språkförsvaret måste besvara är alltså om det verkligen finns ett bättre alternativ till en statlig svensk ordbok med en demokratisk språkbeskrivning? Om svaret blir nej innebär det att Språkförsvaret anser att språkdemokrati och en demokratisk språkutveckling inte är viktiga i verkligheten, utan bara i dessa tomma språkpolitiska retorik.

Så här sade kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (M) i en kommentar till regeringens lagförslag till språklagen ("Proposition om en ny lag: Språk för alla", pressmeddelande från Kulturdepartementet, 2009-03-12, Regeringen.se/sb/d/11600/a/122306) om vad hon anser vara "avgörande förutsättning för en demokrati värd namnet":

- I Sverige är vårt gemensamma språk svenska. Det svenska språket är en av de minsta gemensamma nämnarna för oss som bor i Sverige - oavsett var vi är födda, vilken del av landet vi bor i, eller vilka sociala sammanhang vi känner oss hemma i. Ett gemensamt språk är en

avgörande förutsättning för en demokrati värd namnet. Att svenskan nu blir lagstadgat huvudspråk i Sverige är därför både praktiskt och symboliskt viktigt.

Per-Åke Lindblom skriver också att Språkförsvaret "undviker rent partipolitiska frågor" och att nätverket "självfallet använder" sig av "demokratiargument, när det är relevant". Bland annat uppger Språkförsvaret att det har "gått emot myndigheters och politiska församlingars namngivning på engelska", eftersom att det har ansett att namngivningen har "skett över medborgarnas huvuden och saknar folklig förankring".

Som exempel på sådan namngivning nämner Per-Åke Lindblom "Stockholm – the capital of Scandinavia", "East Sweden", "Sigtuna – where Sweden begins". Varför Språkförsvaret bara anser att det är den odemokratiska namngivningen av myndigheter på engelska som är problematisk, men alltså inte den odemokratiska beskrivningen av hela det svenska språket, är det svårt att förstå. För detta innebär att Språkförsvaret faktiskt tycker att det är viktigare att myndigheterna har svenska namn än att myndighetsspråket innehåller engelska ord och uttryck. Vad Språkförsvaret inte inser är att den engelska namngivningen är på "svenska". Ett sådant exempel är "Malmö Live", namnet på Malmös nya konsert- och kongresshus som ska stå klart 2015 ("Pressmeddelande: Skrota namnet 'Malmö Live!'" 2014-02-02, Språkförsvaret.se/sf/?id=1268; "Malmö Live är andefattigt, Sydsvenskan 2014-02-06, Sydsvenskan.se/malmo/malmo-live-ar-andefattigt/).

Trots detta anser Per-Åke Lindblom att det är jag som har "en märklig demokratisyn" när jag bara helt enkelt konstaterar att språklagen är odemokratisk. Att lagen, som Per-Åke Lindblom också påpekar, är demokratiskt antagen innebär dock inte att den till sin effekt är det. Språklagens val av svenska som Sveriges inofficiella majoritetsspråk och dess språkbeskrivning baseras nämligen inte på folkets vilja, utan på den indirekta demokratins uppfattning i frågan.

Att både riksdagen och regeringen har starka historiska band till Svenska Akademien visar jag i "För staten är svenska i standardspråket endast en fråga av akademisk karaktär" (2012-01-31; Detodemokratiskaspraket.se/artikel9.asp). Att svenska politiker sätter bilden av Sverige, som en exotisk monarki och anordnare av en storslagen årlig fest med stor internationell uppmärksamhet, och egenintresset före demokrati antyder jag helt kort i avsnitt 8.6 av "Det svenska språkets falska vänner" (2013-08-13, s. 67):

I en tidningsartikel där Anna Maria Corazza Bildt får berätta om sina favoritklänningar på Nobelbanketterna genom åren, den första redan 1999, säger hon så här om Nobelfesten: "Det är det högtidligaste av det högtidliga i Sverige och väldigt kul att få vara med på. Jag är där som utrikesministerns fru och det gäller att visa respekt. Det är mer svensk glamour än Anna Maria-glamour" ("Klänning som visitkort", SvD 2012-12-09). Att Nobelfesten är för "kul" för att missa kan nog även de inbjudna parti- och regeringsföreträdarna hålla med om, oaktat att det då innebär att de måste visa upp sig tillsammans med företrädare från folkmördande diktaturer och försvara en språklag med en odemokratisk språkbeskrivning av det gemensamma samhällspråket, svenskan. Valet mellan att få gå på en bal på slottet eller att stå upp för demokratiska principer, genom att välja att tacka nej till en inbjudning till Nobel-festen, tycks med andra ord inte vara särskilt svårt.

Sedan är det som sagt inte heller visat att det skulle finnas ett folkligt stöd för en språkbeskrivning, som definierar svenska som ord och uttryck, oavsett stavning, böjning och uttal, som förekommer i svenskspråkiga sammanhang och sedan helt godtyckligt listar dem i ordböcker som påstås beskriva det samtida allmänspråket.

Att språklagen är odemokratisk innebär däremot inte att Språkförsvaret, som organisation är det, vilket är den slutsats Per-Åke Lindbloms själv kommer fram till. Han ifrågasätter med anledning av denna felaktiga slutsats varför jag ändå är medlem. Att Per-Åke Lindblom redan ställt frågan i ett brevsvaret den 27 augusti 2013 och att jag besvarade den i språkartikeln "Kommentar till Språkförsvarets synpunkter på innehållet i 'Det svenska språkets falska vänner'" (2013-10-05) tycks han inte förstå eller längre vara medveten om.

Mitt svar är då, som nu, att jag som medlem hoppas kunna påverka Språkförsvarets syn på Sveriges majoritetsspråkpolitik på lång sikt genom att välja 'den demokratiska vägen' (se avsnitt 7 i min kommentar). Folkomröstningar är ett sätt att förverkliga demokratiska beslut, om än inte det enda. Dessa bör givetvis endast användas i särskilt viktiga frågor och kan dessutom göras beslutande om det finns en politisk vilja. Inför folkomröstningen om Sverige skulle införa euro som valuta eller inte lovade riksdagspartierna att respektera valresultatet, trots att det formellt sett bara var rådgivande. Det blev inget deltagande i EMU, då nej-sidan fick 55,9 % av rösterna i september 2003 ("Folkomröstningar", 2014-03-31, Regeringen.se/sb/d/2467).

Någon viktigare fråga än det som gör oss till svenskar, nämligen det svenska språket, har i varje fall jag svårt att se. För det är ju inte religion, etnisk tillhörighet eller hudfärg som gör att vi känner samhörighet med varandra i Sverige, utan det gemensamma svenska samhällsspråket ("Språk för alla", prop. 2008/09:153, s 11-12, Regeringen.se/content/1/c6/12/22/88/a5b4f35d.pdf):

För samhället är tillgången till information på ett gemensamt språk som var och en förstår ytterst en demokratifråga. I det perspektivet får frågan om att bevara och utveckla det svenska språket som ett komplett och samhällsbärande språk stor betydelse. Alla ska kunna delta i det offentliga samtalet.

Trots detta är rätten till detta än så länge bara teoretisk, då det saknas ett demokratiskt inflytande över språkets beskrivning. Per-Åke Lindbloms argument för att inte demokratisera beskrivningen av det svenska språket är att det inte har gjorts i något annat land. Med samma argumentation hade dock inget demokratiskt land infört allmän eller ens kvinnlig rösträtt. Rätten att rösta har nämligen länge endast tillkommit vissa privilegierade män. I Sverige var det inte förrän vid valet 1921 som riksdagen blev en fullt ut "demokratisk representation för folket", eftersom att det var första valet med "allmän och lika rösträtt för kvinnor och män" och fem kvinnor tog plats i riksdagen ("Riksdagens historia", 2013-09-19, Riksdagen.se/sv/Sa-funkar-riksdagen/Demokrati/Riksdagens-historia/). Ja, det går till och med att ifrågasätta om demokratier skulle ha kommit att existera alls med Per-Åke Lindbloms sätt att resonera!

Med Per-Åke Lindbloms argument för att inte demokratisera språkbeskrivningen blir det nog även möjligt att hävda att Nazi-Tyskland faktiskt var en demokrati, då Adolf Hitler kom till makten genom att ändra de demokratiska spelreglerna ("Hur kunde Hitler bli vald?", ETC 2013-08-05, Johanehrenberg.se/analys/hur-kunde-hitler-bli-vald/; "Var Hitler demokratiskt

vald?", 2014-02-16, Arturszulc.se/anslagstavlan/mellan-himmel-jord/var-hitler-demokratiskt-vald-).

Per-Åke Lindblom menar alltså att språkdemokrati är mindre viktigt än bevarandet av historiska orättvisor. Det kan möjligen vara så att bristen på språkdemokrati inte är lika uppenbar i andra språk. Anledningen till detta skulle i så fall kunna vara att fler oanpassade ord och uttryck anses lånas in i svenskan än i andra språk. Engelskan tycks till exempel ha lånat in de få svenska lånorden anpassade i språket. I "Oxford Advanced Learner's Dictionary" (7:e upplagan, 2010) listas exempelvis "angstrom", "ombudsmen" och "smorgasbord" istället för svenskans "ångström", "ombudsmän" och "smörgåsbord".

Svenska Akademiens ordlista över svenska språket (13:e upplagan, 2006) listar däremot engelska ord som "bodyguards", "cheesecake" och "science fiction", trots att ordlistan innehåller de svenska orden "livvakt", vilket böjs "livvakter" (jfr pluralböjningen av "vakt"), samt "vetenskap" och "fiktion" istället för "science" och "fiction". Ordlistan saknar därutöver ord som "amerikansk ostkaka", trots att den listar "ostkaka" samt "amerikansk fotboll" istället för "american football".

Demokratin är, vilket regeringen också påpekar i avsnittet "Demokratipolitikens framtida inriktning", inget färdigt tillstånd ("En politik för en levande demokrati", Skr. 2013/14:61, s. 6; Regeringen.se/content/1/c6/23/08/46/4f470af4.pdf):

För att folkstyrets former ska vara relevanta måste demokratin ständigt utvecklas. Samtidigt bör möjligheterna till inflytande och delaktighet vara utformade efter individens förutsättningar. Den offentliga makten ska utgå från människorna och varje individ ska ha makt över de beslut som rör den egna vardagen.

Per-Åke Lindblom tror sig dessutom veta att innehållet i en statlig ordbok inte skulle komma att skilja sig nämnvärt från det i Svenska Akademiens ordlista över svenska språket:

Skillnaden mellan akademiers och statliga myndigheters praktiska arbete är säkerligen ringa; de måste använda samma slags vetenskapliga metoder.

Hur många oberoende ordboksredaktioner av skulle, som Bonniers svenska ordbok (10:e upplagan, 2010) och Svenska Akademiens ordlista över svenska språket (13:e upplagan, 2006), till exempelvis överhuvudtaget komma på tanken att lista det oanpassade engelska lånordet "yankeejib" eller dubbelformen "gungstolsmede" i ordböcker över de vanligaste orden i den samtida svenskan ("Plagiering har ersatt tolkning som norm vid inlåningen av nya ord i svenskan", 2012-04-22, Detodemokratiskaspraket.se/artikel10.asp):

Är det verkligen en "utmärkt" bedömning att hävda att "yankeejib", som före 2011 endast får en träff på svenska i Google och ingen träff alls i Mediearkivet, är "tillräcklig frekvent" (BSO, s. 7) för att få ingå i "en ordbok över det nutida språkbruket" (BSO, s. 5)?

[...]

Det går även att ifrågasätta varför det skulle vara viktigare att, som SAOL, ange "gungstolsmede" som alternativform till "gungstolsmed" än att ange det vanliga stavningsfelet "cyckla" som alternativform till "cykla" bara för att "gungstolsmede" (50,8 %) har en högre relativ frekvens än "cyckla" (1,98 %) vid en sökning på svenska i Google? Ordet "cyckla" (104 000 träffar) har ju en

betydligt högre faktisk frekvens än "gungstolsmede" (62 träffar) och borde därför vara ett vanligt eller etablerat ord i svenskan.

Att det i dag inte finns några "vetenskapliga metoder" bakom sammanställningen av svenska ordböcker, svensk språkvård och svensk språkvetenskap tar jag upp i språkartikeln "Babiansvenskan" (Detodemokratiskaspråket.se/artikel12.asp, 2013-02-13), där jag bland annat skriver:

Jan Scherman, journalist och före detta vd på TV4, har jämfört aktieanalytiker med babianer. Han menar "att det råder ett åsiktsmonopol" där "analytikerna är som ett kollektiv av sanningssägande experter" ("TV4-chefen sågar börsen", Di.se 2011-10-04). Liknelsen kan intressant nog användas även för att beskriva dagens svenska språkvetare. Förmågan att känna igen ord är nämligen en egenskap som människan troligtvis delar med många andra primater. Babianerna tycks till exempel sakna språk och verkar inte heller kunna lära sig att läsa, men de kan snabbt lära sig att peka ut riktiga engelska ord och skilja dem från meningslösa kombinationer av bokstäver. Denna förmåga kallar forskarna för "ortografisk igenkänning" ("Babianer känner igen skrivna ord", DN 2012-04-12). Både babianer och språkvetare kan alltså identifiera engelska ord. Det är dock ännu bara språkvetarna som visats vara tillräckligt begåvade för att klassificera dem som svenska.

Den slarviga hanteringen av källor fortsätter när Per-Åke Lindblom därefter hänvisar till en ett nummer av Språktidningen från "april 1914", trots att en sökning i Kungliga tekniska högskolans bibliotek anger att tidningens utgivning inte startade förrän i augusti 2007 (Innopac.lib.kth.se/search/?searchtype=i&searcharg=1654-5028):

Den nordkoreanska språkpolitiken skiljer sig från den sydkoreanska – se artikel i Språktidningen april 1914.

Artikeln "Språkgränsen", om hur Nordkoreas regim sägs styra språket, publicerades nämligen först 100 år senare (Språktidningen 3-2014, s. 36-42).

Per-Åke Lindblom skriver sen följande om själva ordboksarbetet:

Ordboksredaktioner är beroende av tillgång till textkorpusar. Inför nästa utgåva av SAOL lär redaktionen ha haft tillgång till en textkorpus på 350 miljoner ord. Textkorpusarna hämtas från tidningstext, skön- och facklitteratur och myndighetstexter; i framtiden kommer säkert textkorpusar, som hämtas från bloggar och andra fora på nätet, spela en allt större roll.

Att en ordboksredaktion har tillgång till stora "textkorpusar" innebär dock inte nödvändigtvis att de också använder sig av innehållet i dem. I den nuvarande upplagan av Svenska Akademiens ordlista över svenska språket framgår det exempelvis att det svenska privatspråket, sådant det kommer till uttryck i stora textkällor som Google, är både mindre tillförlitligt och har en lägre status än tidningsspråket enligt ordboksredaktionen. I avsnitt 2.2, "Källor till språket" framgår att ("SAOL, 13:e upplagan, 2006, s. XI):

Källorna har olika inriktning: Språkbankens texter spänner över en längre tid och innehåller flera olika texttyper (litteratur, offentligt språk, tidningsspråk), tidningsdatabaserna har sin speciella inriktning och Google innehåller det mesta av skriven svensk text. Källorna är också i olika grad

tillförlitliga: exempelvis är Google en outtömlig källa till information som dock måste behandlas med urskillning, särskilt eftersom där finns en hel del privat text som inte nått nätet via någon oberoende textgranskare.

En annan fråga som Per-Åke Lindblom har svårt är det demokratiska behovet av en officiell ordlista, utgiven av en svensk myndighet med uppdrag att värna det svenska språket. Han skriver:

Varför skulle en statlig ordboksredaktion bli mer "demokratisk" än redaktionerna för SAOB/SAOL? Ska den bytas ut vart fjärde år i samband med riksdagsval? Skulle en statlig ordboksredaktion arbeta på ett annat sätt än Svenska Akademien, genomföra omröstningar eller enkäter? Skulle en sådan redaktion ta in färre anglicismer än SAOL? Hur skulle detta kunna garanteras? Vilket parti ska man rösta på för att säkerställa att så få anglicismer som möjligt tas in i en statlig ordbok? En statlig ordboksredaktion skulle använda samma arbetsmetoder och förlita sig på samma textkorpusar som Svenska Akademiens ordboksredaktioner.

Jag kan här inte riktigt bestämma mig om jag ska skratta eller gråta åt Per-Åke Lindbloms uppenbara ovilja eller oförmåga att föra en seriös diskussion om språk och demokrati. Hans påståenden är så dumma att de knappt är värda att kommentera. Kanske borde Per-Åke Lindblom ta reda på hur arbetet med att stifta nya lagar i Sverige går till innan han yttrar sig i frågan om hur arbetet med en statlig ordbok skulle kunna se ut? Att Språkförsvaret, enligt Per-Åke Lindblom, var en av remissinstanserna till den språklagen borde rimligen ändå ha gett vissa rudimentära kunskapar om svensk lagstiftning.

Tror Per-Åke Lindblom till exempel att alla svenska lagar rivs upp och ersätts med nya vart fjärde år? Skulle det vidare vara omöjligt att exemplifiera hur svenska ord ska stavas, böjas och uttalas och sedan tillämpa dessa exempel analogt på nya ord och uttryck i språket? Som att de engelska lånorden anpassas till svenskt uttal och svensk pluralböjning, till exempel "reportrar" [re-pårt-rar] istället för "reporters" [ri-på-törs], och att ord som "cheesecake" lånas in som "ostkaka" eller "amerikansk ostkaka" på samma sätt som vi skiljer mellan europeiska "blåbär" och "amerikanska blåbär" och har lånat in "amerikansk fotboll" istället för "american football". Därutöver skulle det även vara möjligt att ge exempel på hur vi ska anpassa främmande diakritiska tecken vid inlåningen av nya ord i svenskan.

Per-Åke Lindblom har själv undertecknat ett medlemsbrev med rubriken "Å, ä och ö i webbadresser – en viktig symbolfråga" (mejl från Språkförsvaret 2014-04-06) där han framhåller de tre vokalernas betydelse för det svenska språket. Trots detta tycker han uppenbarligen ändå inte att dessa är viktiga nog för att använda vid all inlåning. För sist under avsnitt två i "Svar till Johan Svensson" (2013-08-27, Språkförsvaret.se/sf/?id=1239) skriver Per-Åke Lindblom att han inte anser att den till svenskan anpassade stavningen "Utöja" är att föredra framför det oanpassade norska lånordet "Utøya":

Inte heller finns det någon anledning att skriva Utøya som Utöja, som Johan Svensson föreslår. På den punkten håller jag helt med om Språkrådets rekommendation. Dessvärre har de nordiska länderna inte kunnat enas om bokstäverna ä/æ och ö/ø. Om vi i Sverige återger den dansk-norska stavningen för dansk-norska namn, vänjer vi svenska läsare vid den. På samma sätt bör norska och danska skribenter försöka återge ä och ö när de skriver ut svenska namn. På så sätt bidrar vi till att bevara den mellannordiska språkförståelsen. Försvenskningen av København, d.v.s. Köpenhamn, är ett etablerat undantag.

Det är också oklart varför det skulle vara omöjligt att grunda exemplen på yttranden från olika remissinstanser och allmänhetens uppfattning. Per-Åke Lindblom verkar dessutom mena att det skulle bli för svårt medborgarna att veta vilken syn de olika politiska partierna skulle ha i olika språkfrågor. Hur språkpolitik skiljer sig från exempelvis arbetsmarknadspolitik, försvarspolitik eller utrikespolitik förklarar han dock aldrig. Per-Åke Lindblom förklarar inte heller hur han kan veta att den statliga myndighet som får uppdraget att ge ut en officiell svensk ordbok skulle komma att använda sig av "samma arbetsmetoder [...] som Svenska Akademiens ordboksredaktioner".

För det första är inte arbetsmetoderna på Svenska Akademiens ordboksredaktioner kända, vilket försvårar möjligheten att jämföra dem med arbetet på andra ordboksredaktioner. Detta bekräftas också av Språkrådets Ola Karlsson, som medger att "urvalsprocessen för nya ord och ordformer som tas in i SAOL är lite för ogenomskinlig" ("Brev från en statlig språkvårdare", 2010-11-29, Detodemokratiskaspraket.se/artikel2.asp). För det andra innebär detta att språkutvecklingen inte uppfyller ett viktigt rättssäkerhetskrav, nämligen kravet på förutsebarhet. Med en statlig ordbok skulle det svenska språket däremot kunna utvecklas rättssäkert, då nya ord skulle kunna lånas in i analogi med andra anpassade ord i svenskan och inte helt godtyckligt komma att lånas in oanpassade. För mer om detta, se avsnitt 3.2 om "Den nuvarande språkutvecklingen är ett hot mot rättssäkerheten" i "Det svenska språkets falska vänner" (2013-08-13, s. 7-9).

Per-Åke Lindblom skriver vidare att "Språkförsvaret kan påverka språkbruket – och därmed indirekt ordboksarbetet – genom att kritisera användningen av anglicismer och genom att bygga ut vår egen lista med ersättningsord." Något direkt inflytande över svensk språkpolitik eller det språk, som beskrivs som svenska, har dock inte Språkförsvaret. Per-Åke Lindblom bemöter inte heller den sakliga kritik som jag framför mot innehållet i Språkförsvarets lista över ersättningsord (se avsnitt 7.2, "Oklar skillnad mellan onödiga och nödvändiga engelska ord i svenskan", i "Det svenska språkets falska vänner", 2013-08-13, s. 51-52).

Att inte heller Språkrådet, regeringen, riksdagen eller ens det svenska folket har något inflytande över det gemensamma svenska samhällsspråket konstaterar jag också i "Det svenska språkets falska vänner", 2013-08-13 (avsnitt 5.3, s. 23), vilket är ett konstaterande jag även upprepar i en senare text adresserad till Språkförsvaret och Per-Åke Lindblom ("Kommentarer till Språkförsvarets synpunkter på innehållet i 'Det svenska språkets falska vänner'" (2013-10-05, avsnitt 5, s. 13):

Som enskilda språkanvändare i den språkliga diktaturen Sverige har vi dock inte något som helst inflytande över ordboksorden. För det är Svenska Akademien som i ensamt majestät dikterar innehållet i det som av många, även Språkrådet, anses vara det officiella svenska språket: "Svenska Akademiens ordlista ges ut ungefär vart tionde år, och används som rättesnöre för hur orden i svenskan stavas och böjs" ("Svensk språkvårds organisation", se under rubriken "Svenska Akademien", www.sprakradet.se/2010, sidan uppdaterad 2007-03-17).

Per-Åke Lindblom fortsätter sedan, sin vana trogen, att komma med stupida slutsatser och svepande påståenden, utan källangivelser. I sitt nya svarsbrev, "Är språklagen odemokratisk och därmed Språkförsvaret odemokratiskt?" (Per-Åke Lindblom, mejl från sprakforsvaret@yahoo.se, 2014-03-28) skriver han:

Johan Svensson påstår på något ställe att språkbrukarna måste följa SAOL. Något sådant tvång existerar inte; ordböcker kan på sin höjd innehålla rekommendationer.

Att "något ställe" är ett svarsbrev, som i princip är adresserat till honom personligen, trots att det är Språkförsvaret som står som adressat, verkar Per-Åke Lindblom inte kunna eller vilja komma ihåg. Då det till och med finns ett helt avsnitt om detta sociala tvång i formella sammanhang i "Kommentarer till Språkförsvarets synpunkter på innehållet i 'Det svenska språkets falska vänner'" ("Varför det sociala tvånget att uttrycka sig på SAOL:s standardsvenska i praktiken gör oss alla till falska vänner", 2013-10-05, avsnitt 2, s. 2-4) finns det skäl att tro att Per-Åke Lindblom inte har kunnat tillgodogöra sig innehållet i detta. Denna slutsats stöds också av hans hänvisning till privatspråket. Per-Åke Lindblom skriver:

Men redan i skönlitterära texter kan man tillåta sig att ta ut svängarna genom infoga talspråk, dialektala uttryck eller slang för att inte tala om språkbruket i sociala medier.

Att Språkförsvaret säger sig försvara svenskan mot engelskan, trots att engelskan enligt dagens språkdefinition är svenska, verkar Per-Åke Lindblom inte heller kunna förstå. Han börjar nämligen med att skriva:

Ingen känd språkhistoriker eller språkvetare har mig veterligt lanserat den befängda teorin att ett språk i första hand dör på grund av alltför stor inlåning av främmande ord. Språk dör antingen på grund av att talarna decimerats rent fysiskt, påtvingats ett språkbyte eller frivilligt bytt språk.

Vem det är som har lanserat denna "befängda" teori skriver Per-Åke Lindblom inte, källa saknas i vanlig ordning, men det är i alla fall inte jag. För att svenskan, som så kallat etikettspråk, inte kan dö ut konstaterar jag bland annat i det avslutande stycket i "Pomperipossaspråket" (2011-03-31). I detta stycke kommenterar jag det faktum att språklagen endast reglerar det svenska majoritetsspråkets namn och inte dess innehåll så här:

Till sist kan det meddelas att de styrande i Monismanien har beslutat att innehållet i det huvudlösa svenska majoritetsspråket ska komma att regleras i sagolandets utförliga ordböcker. Beslutet, att låta svenska vara samlingsnamnet på alla de minst 150 språk som talas i landet, förklaras med att det trots allt är bättre med ett språk utan vett än ett som också saknar etikett. Talande för svenskans huvudlöshet är att hotet mot språket inte anses komma utifrån utan inifrån, genom de så kallade domämförlusterna.

Detta konstaterar jag sedan även sist i avsnitt 8.2 i "Det svenska språkets falska vänner", 2013-03-13, s. 58):

Att det inte finns någon språklig naturlag, som tvingar oss att använda oanpassade lånnord i svenskan visste Adolf Noreen redan för 127 år sedan, det vill säga år 1886. Det är synd att det är så många politiker, språkvetare, språkvårdare och journalister som än i dag inte har förstått detta. För om så hade varit fallet hade svenskan också varit ett levande språk i egentlig mening och inte ett som riskerar att dö ut och bara existera till namnet.

Per-Åke Lindblom skriver avslutningsvis:

Enligt en uppgift består svenskans ordförråd till 42,2 % av arvord och till 24,1 % av tyska låneord, d.v.s. sammanlagt 66,3 % germanska ord.

Någon källa uppger Per-Åke Lindblom i vanlig ordning inte, men oavsett om det finns någon sådan eller inte går det att ifrågasätta giltigheten i dessa påståenden. För svenskan innehåller trots allt, i likhet med alla andra språk, oändligt många ord (Birgitta Lindgren, "Hur många ord finns i svenskan", Språkvård 3/1989). Det är med andra ord oklart hur det skulle vara möjligt att exempelvis ange andelen arvord i svenskan, dessutom preciserat till en tiondels procent, när det inte går att dividera med oändligheten. Svenska ordböcker kan därför aldrig annat än återge ett litet urval av alla de ord som ingår i språket. Per-Åke Lindbloms precisa påståenden kan därför användas för att exemplifiera den falska matematik, som han och andra falska vänner använder för att legitimera Sveriges odemokratiska majoritetsspråkpolitik (se "Det svenska språkets falska vänner", 2013-08-13 och "Det odemokratiska språket – sanningen pm Svenska Akademiens falska matematik, 2010-09-01).

Johan Svensson

2014-04-13

Date: Fri, 28 Mar 2014 19:10:28 +0000

From: sprakforsvaret@YAHOO.SE

Subject: Är språklagen odemokratisk och därmed Språkförsvaret odemokratiskt?

To: Johan Svensson

Är språklagen odemokratisk och därmed Språkförsvaret odemokratiskt?

Johan Svensson är missnöjd med det svar han fick från Språkförsvarets styrelse den 23/2 2014 (se bilaga). Han ville att vi skulle svara ja eller nej på frågan om vi ansåg att Sverige har en demokratisk majoritetsspråkpolitik. Styrelsen skrev då att den svenska språkpolitiken "varken [är] mer eller mindre demokratisk än någon annan politik i landet".

Den invändningen menar Johan Svensson att han redan bemött:

"Påståendet att alla lagar i ett demokratiskt land per definition är demokratiska innebär att alla länder med demokratiska statsskick är lika demokratiska, vilket motsägs av den svenska riksdagens hänvisning till det index som mäter graden av demokrati i olika länder och att regeringen anser att det i Sverige i dag finns ett behov av att föra en demokratipolitik, vars slutmål är en 'levande demokrati där individens möjligheter till inflytande förstärks och de mänskliga rättigheterna respekteras'."

Johan Svenssons utläggning visar att han ingenting har förstått av Språkförsvarets plattform, inriktning och nätverkets sätt att arbeta. Språkförsvaret är ett partipolitiskt obundet nätverk, som vilar på tre ben, nämligen att vi försvarar svenskan, särskilt gentemot engelskans expansion, förordar mångspråkighet och mellannordisk språkförståelse. Det betyder att

Språkförsvaret som organisation aldrig tar ställning till icke-språkliga frågor som regeringsfrågan, utrikespolitik, EU eller euron, skattepolitik, skolpolitik, invandringspolitik etcetera – ja, inte ens övergripande demokratifrågor. Det skulle ofelbart leda till att Språkförsvaret inte längre fungerade som ett tvärpolitiskt nätverk; just det faktum att Språkförsvaret står fritt från alla partier och undviker rent partipolitiska frågor innebär att Språkförsvaret kan få ett stort opinionsmässigt genomslag. Ingenting hindrar Språkförsvarets medlemmar att ta upp de nämnda frågorna i andra partier, organisationer eller fora. Självfallet använder Språkförsvaret demokratiargument, när det är relevant. När vi har gått emot myndigheters och politiska församlingars namngivning på engelska som "Stockholm – the capital of Scandinavia", "East Sweden", "Sigtuna – where Sweden begins" och så vidare, har vi just hänvisat till att denna namngivning skett över medborgarnas huvuden och saknar folklig förankring. På samma sätt har vi lovordat EU:s språkpolitik i så måtto att vi anser att rekommendationen att varje EU-medborgare förutom sitt modersmål bör lära sig två främmande språk är utmärkt. Det betyder ju inte Språkförsvaret tar ställning för eller emot EU som inrättning.

Johan Svensson tycks däremot ha en märklig demokratisyn. Han skriver i "[Det svenska språkets falska vänner](#)" (2013-08-13, s. 60 -61):

"Ändå har vi sedan den 1 juli 2009 en odemokratisk språklag som bygger på ett lagförslag som Fredrik Reinfeldts regering lämnade till riksdagen den 12 mars..."

Varför skulle språklagen vara "odemokratisk"? Debatten om nödvändigheten av en språklag i Sverige initierades av Språkförsvaret sommaren 2005; hösten 2005 ställde sig de borgerliga partierna och miljöpartiet sig bakom kravet på en svensk språklag, vilket röstades ner med mycket knapp majoritet i riksdagen. Våren 2006 försökte dåvarande kulturministern Leif Pagrotsky åstadkomma en bred uppgörelse med riksdagens samtliga partier om en språklag. Folkpartiets språkkrav omöjliggjorde dock en uppgörelse. Den 8 februari 2007 meddelade den borgerliga regeringen att den skulle tillsätta en utredning, vilket så småningom utmynnade i betänkandet "Värna språket" och senare i propositionen "Språk för alla", som antogs av en enhällig riksdag den 20 maj 2009. Språkförsvaret deltog mycket aktivt i denna process med debattartiklar och remissvar. Språkförsvaret var den enda gräsrotsorganisation som deltog som remissinstans. För en utförlig redogörelse om denna kamp för en svensk språklag – se "[Språkförsvaret och kampen för en språklag i Sverige](#)".

Om den språklag som antogs 2009 var "odemokratisk", så måste också den organisation, som var mest engagerad i frågan, nämligen Språkförsvaret, vara "odemokratisk". Varför är då Johan Svensson medlem i Språkförsvaret?

Den beslutsprocess som föregick antagandet av språklagen skiljer sig inte från andra beslutsprocesser i det svenska parlamentariska systemet. Partierna går till val på olika plattformar; frågorna genomdrivs sedan i regeringsställning eller som riksdagsmajoritet beroende på inflytande. Detta är s.k. representativ demokrati. Det som föresvävar Johan Svensson är tydligen folkomröstningar som den enda rätta beslutsmodellen. Men Sverige använder bara i begränsad utsträckning folkomröstning som beslutsinstrument, och som dessutom enligt grundlagen i regel enbart är rådgivande. Sedan 1922 har bara sex folkomröstningar genomförts i Sverige. Jag är dessutom säker på att om språklagen hade

underställt en folkomröstning, så skulle den ha stötts av 70 – 90 procent av de röstande. Det visar alla webbomröstningar om namngivning. Bara ett fåtal anglofiler gick i pressen emot beslutet om en svensk språklag.

Den fråga som Johan Svensson skjuter in sig på, bl.a. i artikeln "[Kulturministerns brevförsvaret av den odemokratiska språkpolitiken](#)", är annars hur ordboksarbetet bedrivs i Sverige .

Han menar att det är fel att låta en "odemokratisk" organisation som Svenska Akademien sköta ordboksarbetet i Sverige. När ordboksredaktionen sammanställer SAOL, utgår den från ett godtyckligt urval från tidningspressens textkorpusar. Det är alltså journalisterna som ytterst styr språket. SAOL fungerar sedan som rättesnöre för alla andra ordboksredaktioner, vanligen kommersiella, i landet. Han skriver exempelvis:

"Hur det gemensamma samhällspråket kan vara demokratiskt när staten samtidigt och i praktiken överlåter rätten att beskriva den officiella svenskan till den odemokratiska kulturinstitutionen Svenska Akademien genom dess ordlista över svenska språket,..."

"Sverige borde därför också ha en officiell svensk ordbok, utgiven och finansierad av det allmänna."

"Som enskilda språkanvändare tvingas vi helt enkelt att använda de ord och uttryck som tidningarna anser vara svenska och som sedan listas helt godtyckligt i ordböcker som Svenska Akademiens ordlista över svenska språket och Bonniers svenska ordbok."

"Det är alltså tidningsspråket med sin övertro på engelskans uttrycksmässiga överlägsenhet, dess kommersiella mervärde och dåliga språkbehandling som idag styr språkutvecklingen."

"Ordurvalet bestäms helt och hållet av SAOL-redaktionen och Svenska Akademiens språkkommitté. Ordlistans urvalsprinciper och språkbeskrivning är därför idag ett ouppmärksammat hot mot den nuvarande rättsordningen, vars syfte är att vara en garant för medborgarnas rättssäkerhet."

Jag vill inte påstå att jag är speciellt insatt i frågan, men såvitt jag förstår bedrivs ordboksarbete runtom i världen på följande sätt:

- **Genom akademier.** Franska och spanska akademien liksom Svenska Akademien administrerar ordböcker. Det som dessa akademier har gemensamt till sin konstruktion är att de själva bestämmer vilka nya medlemmar som ska tas in vid dödsfall. Den franska akademien samarbetar förmodligen närmare med sin regering än den svenska. Den spanska akademien samarbetar i sin tur med motsvarande akademier i de spanskspråkiga staterna i Latinamerika.
- **Statliga myndigheter.** I det forna Sovjetunionen och det övriga östblocket liksom i dagens Kina, Kuba, Nordkorea och Nordvietnam organiserades – och organiseras – språkvården och ordboksarbetet av särskilda statliga organ. I vissa kapitalistiska stater kan statliga organ säkert ha samma uppgifter. Skillnaden mellan akademiers och statliga myndigheters praktiska arbete är säkerligen ringa; de måste använda samma slags vetenskapliga metoder.

- **Kommersiella bokförlag.** I stater som inte har någon institutionaliserad språkvård, som t.ex. USA, sköts ordboksarbetet av fristående förlag. Merriam-Webster är ett sådant förlag i USA. I de flesta stater – förutom de som nämndes ovan - finns kommersiella förlag, som ger ut ordböcker antingen i samarbete med akademier, statliga språkinstitutioner eller på egen hand.
- **Universitet.** Storbritannien saknar såväl akademi som statliga språkvårdande organ. Ordboksutgivningen sköts av Oxford University Press och kommersiella förlag.
- **Privata initiativ.** Ordböcker kan också utarbetas av enskilda. Tyska Duden, som gavs ut första gången 1880, var från början ett privat initiativ, som så småningom sanktionerades från officiellt håll. En av mina elever på Komvux, en mandé från Irak, hade sammanställt en arabisk-svensk ordbok, som innehöll 60 000 ord, och låtit utge den på eget förlag.

I och med utvecklingen av datateknologin och internet kommer säkerligen digitala ordböcker att bli allt mer vanliga. Det finns redan en massa ordböcker på nätet, som är knutna till akademier, kommersiella bokförlag och universitet, men även privatpersoner kan lägga ut ordböcker och ordlistor till en ringa kostnad. Det finns redan de som förutspår pappersordbokens död.

Uppriktigt sagt förstår jag inte vitsen med att överlåta ordboksarbetet till en statlig myndighet i enlighet med Johan Svenssons förslag. Alla ordboksredaktioner måste balansera mellan att återge det faktiska språkbruket och att normera språket. Den ordbok som inte tar hänsyn till det faktiska språkbruket kommer att förlora i användbarhet, medan ett överdrivet fokus på faktiskt språkbruk bortser från behovet av vägledning. Inställningen till låneord kan variera mellan olika nationella språkorganisationer. Den nordkoreanska språkpolitiken skiljer sig från den sydkoreanska – se artikel i Språktidningen april 1914. Kroatien och Serbiens språkmyndigheter har olika inställning till låneord, vilket bidrar till att sära på serbokroatiskan, vilket också är syftet.

Ordboksredaktioner är beroende av tillgång till textkorpusar. Inför nästa utgåva av SAOL lär redaktionen ha haft tillgång till en textkorpus på 350 miljoner ord. Textkorpusarna hämtas från tidningstext, skön- och facklitteratur och myndighetstexter; i framtiden kommer säkert textkorpusar, som hämtas från bloggar och andra fora på nätet, spela en allt större roll.

Varför skulle en statlig ordboksredaktion bli mer ”demokratisk” än redaktionerna för SAOB/SAOL? Ska den bytas ut vart fjärde år i samband med riksdagsval? Skulle en statlig ordboksredaktion arbeta på ett annat sätt än Svenska Akademien, genomföra omröstningar eller enkäter? Skulle en sådan redaktion ta in färre anglicismer än SAOL? Hur skulle detta kunna garanteras? Vilket parti ska man rösta på för att säkerställa att så få anglicismer som möjligt tas in i en statlig ordbok? En statlig ordboksredaktion skulle använda samma arbetsmetoder och förlita sig på samma textkorpusar som Svenska Akademiens ordboksredaktioner.

Språkförsvaret kan påverka språkbruket - och därmed indirekt ordboksarbetet – genom att kritisera användningen av anglicismer och genom att bygga ut vår egen lista med

ersättningsord. Johan Svensson påstår på något ställe att språkbrukarna måste följa SAOL. Något sådant tvång existerar inte; ordböcker kan på sin höjd innehålla rekommendationer. Språkförsvaret har från första början använt begreppet "anglifiering" i stället för SAOL:s "anglisering"; vi vet också att den förra ordformen är på väg in i nästa upplaga av SAOL. I övrigt påverkas språkbruket av vilka som man vänder sig till. Det är givet att SAOL - och andra ordböcker - spelar stor roll för sakprosan, eftersom ordlistan speglar det faktiska språkbruket, som skribenten måste anpassa sig till om den vill bli förstådd. Men redan i skönlitterära texter kan man tillåta sig att ta ut svängarna genom infoga talspråk, dialektala uttryck eller slang för att inte tala om språkbruket i sociala medier.

Johan Svensson skriver också:

"Sedan får ni givetvis även förklara hur ni anser att ni försvarar det svenska språket mot engelskan. För med en svensk språkvård, som i allt större utsträckning lånar in i oanpassade engelska lånord i svenskan, betyder statusvården just ingenting för svenskan. De engelska orden och uttrycken är ju svenska!"

Språk dör inte på grund av inlåning av ord utan på grund av allt färre använder språket i fråga. Svenska talas av cirka 10,5 miljoner människor som första eller andra språk och befinner sig på plats 90 bland världens 6000 – 7000 språk. Det som är problemet är att svenska förlorar domäner, d.v.s. användningsområden, inom den högre utbildningen, grund- och gymnasieskolan, inom storföretagen, reklam- och nöjesbranschen etcetera. Det är därför som Språkförsvaret prioriterar kampen för svenskans ställning. Det är också därför språklagen är så viktig.

Ingen känd språkhistoriker eller språkvetare har mig veterligt lanserat den befängda teorin att ett språk i första hand dör på grund av alltför stor inlåning av främmande ord. Språk dör antingen på grund av att talarna decimerats rent fysiskt, påtvingats ett språkbyte eller frivilligt bytt språk. Engelskan utmärker sig genom en betydligt större inlåning av icke-germanska ord än tyskan och de nordiska språken, men ingen kan väl påstå att engelskan befinner sig på fallrepet. Albanska är ett språk, som innehåller osedvanligt många ord från omkringliggande språk, men det är fortfarande ett eget språk eftersom orden har anpassats till albanskans morfologi och uttalssystem. Om ett språk är fullbemannat med ord från ett främmande språk, betyder det att språket i fråga sjunger på sista versen och att det bokstavligen endast har en handfull talare, som inte längre förmår vidareutveckla språket.

Enligt en uppgift består svenskans ordförråd till 42,2 % av arvord och till 24,1 % av tyska låneord, d.v.s. sammanlagt 66,3 % germanska ord. Resten av ordförrådet utgörs av inlåning från grekiska, latin, franska, engelska och andra språk. En stor del av de senaste decenniernas inflöde av engelska låneord återgår i själva verket på franska, latinska och grekiska ordstammar. Arvorden dominerar helt bland de vanligaste orden i svenskan.

Språkförsvarets styrelse genom
Per-Åke Lindblom
27/3 2014